

tarie et deliberate sic omissum verbum in canone, vel quælibet sic omissa actio erit peccatum grave, quia perinde est, ac omittere integram orationem et notabilem actionem. Certa et communis.

NOTA ROMANI THEOLOGI.

Unius etiam verbi omissio, si fiat advertenter et deliberate, a culpa gravi non excusat; in hoc enim non consideranda est parvitas materiæ, sed contemptus.

RESPONSIO AUCTORIS.

Ast ego iam supra n. 9 tradidi, quod transgressio Rubricarum ex suo genere venialis transit sine dubio in mortalem, si fiat expresse et absolute ex contemptu, ut *ibi*, et hic sub cit. n. 16, nequaquam dico quod dicta omissio fiat advertenter et deliberate, sicque excludit formalem perfectum et absolutum contemptum, qui certe, ubi adesset, etiam omissio unius verbi esset mortalis, ut ego ipse subjungo immediate sub n. 17. Ast ubi adsit solum quidam levis imperfectus, et secundum quid contemptus non tendens absolute in destructionem potestatis legislativæ, nec minuens significationem mysterii, omissio v. gr. solum nominis unius, vel alterius sancti, certe non debet dici gravis, quia hic habetur nedum levitas materiæ, sed etiam levitas contemptus. Ita Cajetanus, in *Summa*, verb. *Contemptus*; Armilla, eod. verb., n. 3; Sotus, Corduba, Valentia, et alii, quos citat, et sequitur Sanchez, cap. 1, n. 11; Lessius, lib. *De justitia*, cap. 46 circa fin.; Quart., in *Rubric. Missalis quæst. proœmial.*, sect. 2, punct. 5, verb. *Secunda sententia*, et alii passim.

(18. Peccatum autem veniale tantum erit in canone omittere speciale *Communicantes*, vel *Hanc igitur*, quæ in certis specialibus tantum diebus leguntur, dummodo legantur ordinaria seu communia. Item veniale tantum erit omittere Præfationem propriam in certis anni solemnitatibus, dummodo legatur communis, et ordinaria. Item veniale tantum erit omittere partem non notabilem, verb. gr. psalmum *Judica me, Deus*, in principio missæ, collectam, seu commemorationem aliquam, *Gloria in excelsis*, *Credo*, sequentias: *Lauda, Sion, Salvatorem, Victimæ Paschali, Veni, Creator Spiritus, Stabat Mater, Dies iræ*; et hujusmodi. Item veniale tantum erit omittere aliquam prophetiam, seu epistolam in Feriis quatuor Temporum, quando plures legendæ occurrunt, cum sint partes missæ valde extraordinariæ et accidentales. Item omittere evangelium ultimum speciale loco Evangelii sancti Joannis in fine legendum. Quinimo Tamburin., opuscul. *De sacrificio*, lib. II, cap. 5, n. 5; La Croix, lib. VI, part. II, n. 424; et alii volunt, quod omittere Evangelium sancti Joannis, aut aliud speciale, ejus loco legendum, sit tantum peccatum veniale, quia, vel non est stricta pars missæ cum ipsa tenetur completa per verba: *Ite, missa est*, vel non est pars ordinaria aut notabilis. At vero Suarez, *De sacrament.*, tom. III,

disputat. 86, sect. 2; Quarti, *loc. cit.*, sect. tertia, punct. quinto in fine, et alii probabiliter docent hoc tempore vere pertinere ad integritatem missæ, quia licet olim non fuerit in usu, facta tamen ea introductione, est vere pars missæ æque ac aliæ, adeoque, etc.

(19. Item veniale tantum est omittere orationes dici solitas inter induendas sacras vestes. Henno, tom. II, tract. *De Eucharist. sacrament.*, disput. 11, quæst. 15, conclus. 2, resolut. 4; Henriquez, Aversa, Rodriguez, Castropalao, Gobat citati et secuti a La Croix, lib. VI, part. II, n. 415, ubi dicit hanc esse communem sententiam contra Navarrum, Azorium, Gavant., Silvestr. et alios dicentes esse mortale. Quin imo Quarti, in *Rubricis Missalis*, part. II, tit. 1, sect. 4, dub. 8, cum aliis ibi citatis; Pasqualig., quæst. 819, et alii nullum per se loquendo in hoc agnoscunt peccatum, quia dicunt se nullum invenire præceptum, cum Rubrica quoad hoc sit tantum directiva.

(20. Omittere preces ante missam legi solitas, quæ in Missali dicuntur *Preparatio*, nullum est peccatum; dummodo sacerdos sit aliunde sufficienter præparatus, quia de his precibus recitandis nullum est præceptum, et Rubrica signatur dicens arbitrio sacerdotis, videlicet *Pro temporis opportunitate dicat*; Henno, *loc. cit.*, resolut. 4; Aversa, d. 11, sect. 12, § *Septimo*; Gastald., in *Praxi*, lib. II, section. 7, cap. 1; Quarti, *loc. cit.*, part. II, tit. 1, section. 1, dub. 4, et ipso teste, alii communiter. Id. dicendum est de hymno *Benedicite*, et psal. *Laudate*, et aliis precibus pro gratiarum actione post missam recitari solitis. Bonart., *De missa*, lib. II, c. 34; La Croix, *l. c.*, n. 414; Quarti, *l. c.*, part. II, tit. 12, dub. 3, et alii passim, qui omnes tamen concludunt, consultum esse, ipsas recitare tam ante quam post celebrationem missæ, aliasque similes pro devotione sacerdotum.

(21. Manuum lotionem omittere ante celebrationem missæ peccatum veniale est, si ipsæ manus sint immundæ, cum id faciat singulariter ad reverentiam sacrificii. Sic docent multi apud Dianam, p. 1, tract. resolut. 19; Gobat, t. I, tract. 3, n. 828, et alii. Imo Quarti, *loc. cit.*, part. II, sect. 1, tit. 1, dub. 5, dicit esse mortale omittere dictam lotionem, si manus sint notabiliter immundæ et sordidæ, quia id verget in magnam sacramenti irreverentiam. Post missam autem omittere lotionem manuum nequidem veniale est. Quarti, *loc. cit.*, part. II, tit. 12, dub. 14; La Croix, *loc. c.*, n. 413, et alii contra alios.

(22. An et quale sit peccatum celebrare missam nondum recitato Matutino. Vide verb. MATUTINUM, a n. 19 ad n. 23.

(23. Veniale tantum est omittere aliquas benedictiones, cruce, deoscalationes altaris, genuflexiones, inclinationes, manuum et oculorum elevationes, et hujusmodi, quia non sunt ritus graves, dummodo tamen non omittantur plures simul quantitatem notabilem constituentes, quia in tali casu ipsa

notabilis quantitas omissa esset peccatum grave. Sic, pluribus citatis, Quarti, *loc. cit.*, quæst. proœmial. sect. 3, punct. 6, vers. *Quoad reliquas caeremonias*; La Croix, *loc. cit.*, n. 422, et alii.

(24. Omittere primam abluionem calicis faciendam cum vino, et ipsam facere cum sola aqua, secluso contemptu, et animo inducendi novum ritum, est solum peccatum veniale, quia non videtur materia tam gravis, sicuti si omitteretur simpliciter et absolute purificatio. Quarti, *loc. cit.*, vers. *Respondet*; Tamburin., *De sacrificio*, lib. IV, cap. 9, num. 4; La Croix, *loc. cit.*, num. 432, et alii. Imo nullum esset peccatum, si celebrans esset abstemius vinum abhorrens, et solum illud modicum consecratum bibens. Sic doctores citati, et alii. In secunda autem purificatione et digitorum abluione uti sola aqua vel solo vino, probabiliter ne quidem peccatum veniale est, quia Rubrica non videtur præceptiva circa purificationem et abluionem cum vino et aqua, quamvis enim præcipiatur purificatio et ablutio, non tamen præcipitur illius modus. Sic doctores citati et alii contra alios probabiliter tenentes esse peccatum veniale.

(25. Addere in sacrificio missæ aliquid valde notabile ultra ea, quæ in Rubricis præscribuntur, ex genere suo est peccatum mortale, et quidem gravius, quam aliquid notabile omittere, quia id expressius prohibetur in Bulla sancti Pii V, incipien. *Quo primum*, in principio Missalis impressa, et in concilio Tridentino, sess. XXII, in decret. *De observand. et evitand. in celebratione missæ*; tum quia culpa commissionis ex genere suo gravior est quam culpa omissionis, quia in commissione plus concipitur de voluntario, quam in omissione, et additio est magis exposita periculo erroris et superstitionis, quam omissio.

(26. Addere aliquid, quo mutetur sensus formæ consecrationis, est grave sacrilegium, et tunc non conficitur sacramentum, ut si dicatur: *Hoc est corpus meum fantasticum seu æreum*; talis enim additio falsum continet, et sensum destruit. *Communis*. (27. Si vero addatur aliquid non destruens significationem formæ, quod tamen sit contra ritum Ecclesiæ, tunc conficitur sacramentum, sed sacerdos graviter peccat, ut si dicatur: *Hoc est corpus meum formatum de virgine*; licet enim per hanc formam conficiatur adhuc sacramentum, cum sit solum mutatio accidentalitatis, et perseveret essentia veræ formæ, tamen sacerdos peccat mortaliter, quia in re tam gravi et sacrosancta addere vel verbum, vel ritum præter Ecclesiæ consuetudinem, est summa temeritas, et abusus intolerabilis. *Communis*.

(28. Addere aliquid animo et intentione inducendi novum ritum in sacrificio missæ est peccatum mortale, hoc enim sub gravi

(4) Cum Rubricæ, quibus id cavetur, præceptivæ sint; Rubricæ autem præceptivæ, si materia sit gravis, sub mortali obstringant, iis non assentior, qui illis diebus missam votivam recitare, etiam

prohibetur a S. Pio V, in cit. constitut. incip. *Quo primum*, et a concilio Tridentino cit., sess. XXII, in decret. *De observand. et evitand. in celebratione missæ*.

(29. Addere aliquid etiam sine animo et intentione mutandi ritum, si additio sit in notabili quantitate, et circa ea, quæ publice recitantur, est peccatum mortale. *Communis*. (30. Si additio sit in notabili quantitate, et solum circa ea, quæ secreto recitantur, adhuc probabiliter est gravis culpa; quia sic sacerdos sacrum ministerium secretis precibus omnino ab illo distinctis interrumpet; et quamvis scandalum non ingereret, se exponeret periculo errandi, cum notabilis additio multum distrahat. Sic communior doctorum.

(31. Si vero additio fiat in modica quantitate, et verba seu gesta addita, sint secundum se pia, honesta et salutaria, ut si in elevatione hostiæ sacerdos dicat *Adoro te, Jesu Christe*, et hujusmodi, in depositione calicis ejus pedem deosculetur, et hujusmodi, tunc secluso animo inducendi novum ritum, nullum est peccatum, cum sit parvitas materiæ, et modica, privata, pia et salutaria devotio. Sic doctores magis communiter.

(32. Addere in missa unam collectam seu orationem ultra præscriptas, secundum Pasqualig. q. 215, La Croix, *loc. cit.*, n. 419, et alios nullum est peccatum; excusat enim propria devotio vel alia quævis rationalis causa contra Gobat, tom. I, tr. 3, n. 748, ubi dicit id facientem sine peculiari causa damnari peccati venialis.

(33. Addere in missa *Gloria in excelsis*, aut *Credo*, cum omnittendum sit, est solum peccatum veniale; nisi tamen hoc fiat cum magna deformitate et scandalo, ut si addatur in missa *de Requiem*. Aversa, quæst. 11, sect. 11, § *Sexto*; La Croix, *l. cit.*, n. 319, et alii.

(34. Addere sub longo cantu ad *Gloria in excelsis*, aut *Credo* aliquam piam orationem, aut etiam recitare parvas Horas memoria retentas nullum est peccatum. Gobat, *loc. cit.*, n. 763; Cajetanus, in *Summa*, verb. in *Festo prohibita*, n. 6; La Croix, *loc. cit.*, n. 430, et alii contra Tamburin. et alios volentes esse peccatum veniale.

(35. Mutare ritum missæ in Rubricis designatum, v. g. in festo duplici, seu infra octavas privilegiatas recitare missam votivam, seu *de Requiem*, si hoc fiat sine ulla rationabili causa, et ex mera propria voluntate, semper est peccatum; mortale quidem, si hoc fiat cum contemptu et scandalo; veniale autem, si sine contemptu (4) et scandalo. *Communis*. (36. Nec enim locorum ordinarii tam sæculares, quam regulares possunt propria auctoritate, quovis pretextu mutare ritum, qui habetur in Calendario Romano, seu in Rubricis Breviarii in altiore ritum. Sic expresse decrevit

præciso contemptu et scandalo, veniale tantum esse peccatum defendunt. Nam Rubricæ in gravi materia violari videntur.

sacra Rituum congregatio de mandato Urbani VIII, ut patet ex decreto ad litteram dato sub verb. *Officium divinum*, art. 3, n. 88.

(37. Mutare propria auctoritate, et voluntate præscriptas preces in alias, v. gr. unam epistolam in aliam, unum evangelium in aliud, et hujusmodi, si hoc fiat cum magna deformitate et scandalo, uti esset in missa Nativitatis, Paschalis seu Pentecostes recitare epistolam et evangelium missæ Defunctorum, est grave peccatum; si autem consimilis mutatio fiat cum parva deformitate et sine scandalo, est solum peccatum veniale. *Communis.*

(38. Mutare imperfecte aliquas actiones, v. g. breviores facere cruces, non perfectas genuflexiones, non rectas inclinationes, et hujusmodi, secluso scandalo et contemptu, est ad summum veniale peccatum. *Communis.*

(39. Invertere partes ejusdem rationis, v. g. recitare unam orationem ante aliam, unam prophetiam seu epistolam ante aliam, et hujusmodi, est solum peccatum veniale. Invertere autem voluntarie partes diversæ rationis, seu dissimiles, ut legere evangelium ante epistolam, et hujusmodi, est peccatum mortale, quia hic intervenit magna deformitas, contemptus et scandalum. Sic doctores passim.

(40. Alia ad rem. *Vide verb. MINISTER SACRAMENTORUM, verb. MISSA, verb. OFFICIUM DIVINUM.*

(41. Quæ auctor in hoc articulo est complexus, exigenda sunt ad illa, quæ de Rubricis tradunt Gavantus, in *Thesaurio sacr. Rit.*, præsertim part. III, tit. 11, *De Rubricis præceptivis et directivis*, et Meratus, in *Observationibus et additionibus* ad eundem titulum, ex quibus hæc subjicere libet, quæ leguntur num. 1 et 2. Igitur Meratus, num. 1, sic habet: « Non solum reperitur auctor, qui distinguit Rubricas in præceptivas sub mortali, et præceptivas sub veniali, sed etiam legitur sententia Fagundez, in *Præcepta Ecclesiæ*, præcept. 1, lib. III, cap. 1, part. XXI, n. 7, qui sustinet Rubricas Missalis communiter non obligare sub peccato mortali, imo addit n. 9, Rubricas Missalis non præcipere, sed consulere et instruere: quibus verbis, ut notat Quarti, in *Quæst. proæmial.*, sect. 2, punct. 1, jam excludit etiam peccatum veniale in transgressionibus Rubricarum, quia consilia nullam obligationem inducunt; sed hæc sententia, ut optime ostendit idem Quarti, est procul dubio falsa, et plus quam falsa, et contra communem DD. sententiam. Victorianus vero Premoli, in *Memor. cler.*, part. III, cap. 9, asserit prædictam opinionem Fagundez se refutasse, ut damnatam; ex Bulla enim Pii V Missali apposita, et ex concilio Tridentino, sess. VII, can. 13, et sess. XXII, aperte constat adesse præceptum, et non mere consilium servandi Rubricas, et sacros ritus ab Ecclesia præscriptos; hæc secunda sententia ex diametro opposita docet; omnes Rubricas habere vim obligandi sub peccato mor-

tali ex genere suo, sed ratione parvitas materiæ posse transgressionem talium Rubricarum esse tantum peccatum veniale. Ita Suarez, l. III, in III partem, disp. 83, sect. 3; Molfesius, tract. 1, cap. 7, n. 22; Aversa, *De sacrific.* qu. 11, sec. 12; Coninch., Puteobonellus, *De sacrific. missæ*, quæst. 5, art. 9, n. 8, pag. 419, edit. Mediolanen. 1710, ejusdem congregationis cum Gavanto, Lezana, Bonacina, et alii, quorum sententia, ait Quarti, si recte intelligatur de ritibus adhibendis in ipsa missæ recitatione, est absolute vera. Tertia sententia media distinguit, cum Gavanto supra, Rubricas, in præceptivas et directivas, docetque Rubricas præceptivas obligare sub peccato mortali ad servandos ritus in eis præscriptos; Rubricas vero directivas nullam imponere obligationem, sed esse consilia et instructiones. Ita Gavantus, *sup.*; Marchinus, *De sacram. Ordinis*, tract. 3, part. III, cap. 6; Tamburinus, in opuse. *De sacrific. missæ*, lib. II, cap. 5, § 1; Premulus, *loc. supra cit.*, part. III, cap. 1. Auctores, qui adhærent huic sententiæ, censent præceptum contentum in Bulla Pii V servandi Rubricas, non extendi indifferenter ad omnia, quæ in Rubricis continentur, cum plura sint minutissima, nec materia apta præcepti. Hinc card. de Lugo, disput. 20 *De Euch.*, sect. 2, n. 7, ait, *Certum est, non omnia, quæ in Rubricis Missalis exiguntur, afferre obligationem gravem*, et sect. 4, n. 105, docet cum aliis, nonnulla esse materiam instructionis et directionis, non vero præcepti, quapropter communiter Rubricæ sunt præceptivæ, sed multæ etiam sunt directivæ. Noster tamen Quarti supra in *Quæstionibus proæmialibus*, sect. 2, punct. 2, sustinet, omnes Rubricas seu Regulas Missalis præscribentes ritus servandos a sacerdote in ipso actu celebrationis missæ, esse præceptivas; et in materia gravi obligare sub mortali: solumque ratione parvitas materiæ vel inadvertentiæ, earum transgressionem esse culpam venialem; et hanc astruit esse mentem DD. qui secundam ex allatis sententiis tuerentur, et præter auctores ibi allegatos, addit etiam Henrich., lib. IX, c. 26, n. 3; Nugnum, part. III, quæst. 83, art. 4, dub. 2; Reginaldum lib. XXXIII, num. 210; Peyrinum, in *Formul.*, litt. M, cap. 1, n. 1, probatque hanc sententiam, ex eo, quod præceptum contentum in Bulla Pii V, expresse loquitur de ritibus servandis in ipso actu legendi vel decantandi missam, absque ulla exceptione; ergo extenditur ad omnia verba et actiones, ex quibus missa componitur, unde sequitur sacerdotem sub peccato mortali ex genere suo nihil omittere posse eorum, quæ recitanda præscribuntur in missa: ita ut cujuslibet partis omissio sit peccatum, vel mortale, si materia gravis sit, et notabilis, vel veniale, si materia sit levis, et modica, et ita etiam docet noster Diana, part. V, tract. 5, resol. 63, ubi alios citat auctores, quos ipse sequitur. Nihil pariter est addendum precibus, quæ in missali præscribuntur, quia etiam id expresse cavetur præcepto Pii V, in bulla sæpius ci-

tata. Idem omnino dicendum est de ritibus et cæremoniis, quæ in actione consistunt, nempe teneri sacerdotes sub peccato mortali ex genere suo, nihil eorum omittere et nihil eis addere ob eandem rationem. Monet autem cit. Quarti, non esse hanc obligationem accipiendam in rigore metaphysico, cum simus in moralibus, sed morali et humano modo, ita ut satis sit, eam diligentiam adhibere, quam timorati sacerdotes, et sui muneris studiosi adhibere solent. Idem Quarti tenet, Rubricas continentis ea, quæ recitari vel fieri debent a sacerdote, ante missæ celebrationem, vel immediate post missam, esse non præceptivas sed directivas secundum se et sub consilio: quare nisi aliunde constet de præcepto, tales Rubricæ non imponunt obligationem, in quo sensu fatetur se adhærere tertiæ sententiæ supra relatæ. Docet præterea Regulas Missalis de ritibus servandis, non ab ipso sacerdote, sed a ministris et ab aliis circumstantibus et choro assistentibus, communiter esse directivas, quia præceptum sæpius replicatum Pii V, ad illas minime extenditur, unde non obligant ad culpam, nisi aliunde, vel ex consuetudine, vel ex vi juris naturalis vitandi scandali ea obligatio nascatur. Turr. tamen part. I, sect. 1, cap. 1, refragatur prædictæ Quarti sententiæ, quoad hanc ultimam partem, et contendit prædictum præceptum Pii V æque obligare sacerdotem et sacros ministros, cum et ille, et isti requirantur ad celebrandam missam juxta

præscriptum prædicti S. Pii V et aliorum Pontificum, qui sacras Rubricas condiderunt et approbarunt. »

(42. Num. autem 2: « Quærit, inquit, Gavantus quænam ex Rubricis sint præceptivæ et quænam directivæ tantum; et statuit tunc Rubricas censendas esse præceptivas, quando habetur hæc vox, *gravissime seu graviter peccare eum*, qui tales regulas transgreditur; sic etiam 2-2 docet Rubricas esse præceptivas, quando earundem materia pertinet ad integritatem sacramenti seu sacrificii. Quarti tamen supra sect. 2, § *Prima regula*, astruit hanc Gavanti regulam esse valde diminutam, ex eo quod Rubricæ, quibus præscribuntur ea, quæ sunt legenda in missa, ex. gr. epistola, evangelium, aliæ orationes et partes notabiles canonis, non exprimunt omnitem peccare mortaliter, nec spectant ad integritatem sacrificii; et similiter ritus, qui actione consistunt, ut oblatio hostiæ et calicis post offertorium; et tamen revocari non potest in dubium, tales ritus, alios quidem in verbis, alios vero in actione consistentes, esse præceptivos, et eorundem transgressores peccare mortaliter; hinc infert prædictam regulam a Gavanto traditam, esse insufficientem, quam ipsemet Gavantus videtur destruere supra n. 14 in fine, ubi docet indefinite, Rubricas esse præceptivas, neque oppositum esse probabile. Quapropter sententia Suarez, Quarti, Puteobonelli, et aliorum supra, aliis sententiis est præferenda. »

RUMOR.

Vide verb. FAMA, n. 13, 33.

S

SABBATUM.

SUMMARIUM.

1. Sabbatum est ultimus hebdomadæ dies. — 2. Sabbati nomen non solum indicat septimum hebdomadæ diem, sed insuper totam significat hebdomadam. — 3. Sabbatum in Testamento Veteri erat dies festus designatus divino cultui. — 4. In Novo autem Testamento fuit abrogatus dies Sabbati, et pro eo ab Ecclesia institutus dies Dominicæ. — 5. Dies Dominicæ fuit semper celebris ex tempore apostolorum. — 6. Unde modo non est cessandum Sabbato a labore, sed die Dominico, et aliter facientes excommunicantur. — 7. Dies Dominicæ fuit pro die Sabbati institutus variis de causis et mysteriis, quæ assignantur. — 8. Quidquid sit de aliis, certum est principale motivum et mysterium esse gloriosam resurrectionem Domini Nostri Jesu Christi, intuitu cujus SS. Apostoli cœperunt celebrare Pascha die Dominico. — 9. Sabbato olim, et feria vi jejunabatur, quia in utroque die mœsti fuerunt Apostoli. — 10. Item Sabbato olim jejunandum erat ob reverentiam Sepulturæ Domini. — 11. Sabbato

magno, id est Sabbato sancto ordinari, seu consecrari potest episcopus. — 12. Sabbato sancto Campanæ non possunt pulsari in aliqua Ecclesia, etiamsi regulari, ante pulsationem in Ecclesia cathedrali, vel matrice, sub pena ducatorum centum. — 13. Tam in Ecclesiis regularibus, quam secularibus. — 14. Etiam in Ecclesiis S. Joannis Hierosolymitani, etiam prope et extra muros existentibus, et etiam in Ecclesiis confratrum. — 15. Etiamsi adsit Ecclesia collegiata, quæ habeat omnimodam præcedentiam supra matricem. — 16. Regulares ratione hujusmodi pulsationis in Sabbato sancto possunt conveniri coram loci ordinario. — 17. Nisi consuetudo in contrarium esset legitima, vel Ecclesiæ multum distaret. — 18. Sabbato præsertim prohibitum est Christianis inservire Hebræis accendendo eis ignem et lumina, preparando comestibilia, et hujusmodi. — 19. Sabbato sancto, sicuti et feria quinta in Cœna Domini non potest ullo modo, et a quocunque dici missa privata. — 20. Alia ad rem ad num. 30.

(1. Sabbatum est ultimus hebdomadæ dies significans diem illum septimum, quo Deus Creator, completa sex diebus mundi creatione, quievit. *Gen. II, 2*, ibi: *Et requievit*

die septimo ab universo opere, quod patrarat.

(2. Sabbati nomen non solum indicat septimum hebdomadæ diem, sed insuper to-